

Piotr Ernst

Dr Czesław Gawlikowski (1899-1984) – lekarz, oficer, społecznik

Acta Medicorum Polonorum 5/2, 35-48

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dr Czesław Gawlikowski (1899-1984) – lekarz, oficer, społecznik

Dr. Czesław Gawlikowski (1899-1984)
– doctor, officer, social activist

Piotr Ernst

Gorzów Wielkopolski

Streszczenie: Doktor Czesław Gawlikowski (1899-1984) ukończył studia lekarskie w Warszawie. W czasie pierwszej wojny światowej był plutonowym I Kompanii Batalionu Szturmowego V Dywizji Syberyjskiej. W okresie międzywojennym pracował jako lekarz w Warszawie i Przemyśle. Podczas drugiej wojny światowej zatrudniony był w Szpitalu Powiatowym w Pruszkowie, a po upadku Powstania Warszawskiego w szpitalu Legionowie. W latach 1946-1953 był dyrektorem Szpitala Miejskiego w Gorzowie Wielkopolskim. Dr Czesław Gawlikowski był nie tylko znakomitym lekarzem, ale też patriotą i społecznikiem.

Summary: MD Czesław Gawlikowski (1899-1984) graduated in medicine in Warsaw. During the First World War he was a platoon leader of the 1. Company of the Storm Battalion of the 5. Siberian Division. In the interwar period he worked in a District Hospital in Pruszków and after Warsaw Uprising he was employed at hospital in Legionowo. In years 1946-1953 he was a director of the town hospital in Gorzów Wielkopolski. Doctor Gawlikowski was not only a great physician, but he was a patriot and social activist, too.

Słowa kluczowe: historia medycyny, biografie lekarzy, XX wiek, Gorzów Wielkopolski

Keywords: history of medicine, biography of medical doctors, the 20th century, Gorzów Wielkopolski

Celem artykułu jest przybliżenie sylwetki znakomitego lekarza, organizatora i patrioty doktora Czesława Gawlikowskiego, którego zasług dla rozwoju lecznictwa, w szczególności gorzowskiego nie sposób przecenić. W artykule wykorzystałem głównie źródła udostępnione dzięki uprzejmości córki Pana doktora, Pani profesor Elżbiety Gawlikowskiej-Ląbeckiej, źródła przechowywane w Archiwum Państwowym w Gorzowie Wielkopolskim, w Suwałkach i w Zielonej Górze, a także źródła internetowe. Korzystałem również z prac Andrzeja Marciniaka, Dariusza Rymara, Jerzego Zysnarskiego i Ryszarda Kaczmarka. Przydatne okazały się też artykuły prasowe zamieszczone w Rzeczpospolitej i Gazecie Wyborczej.

Czesław Gawlikowski, przyszedł na świat 25 lutego 1899 r. w Petersburgu¹, w rodzinie inteligentnej, jako syn Wiktora, matematyka i Kazimiery de domo Szening². Niewiele wiadomo o jego młodości, a pierwsze istotne informacje odnoszą się do roku 1918, gdy będąc po maturze³ wstąpił do Legionu Omskiego na Syberii. Został plutonowym I Kompanii Batalionu Szturmowego V Dywizji Syberyjskiej⁴. Na początku 1920 r. po kapitulacji oddziału został internowany w okolicach Krasnojarska. Żołnierzy zgromadzono w pociągach. Czesław Gawlikowski otrzymał od dowództwa polecenie przedostania się poza miejsce uwięzienia i przewiezienia do miejscowego kościoła 7-pudowej butli zawierającej, według deklaracji, rtęć. Po wykonaniu rozkazu, zamiast uciekać, wrócił po współtowarzysza, sierżanta Jana Papisa-Papieskiego⁵. Niestety, za lojalność przyszło mu zapłacić wysoką cenę. Czesław Gawlikowski został zatrzymany przez patrol czerwoarmistów. Najpierw osadzony został w areszcie Nadzwyczajnej Komisji do Walki z Kontrrewolucją i Sabotażem, następnie w więzieniu⁶. W trakcie prowadzonego śledztwa przyznał się, że jest polskim żołnierzem. Ciężkie warunki panujące w więzieniu, przebyty tyfus plamisty, a także długie przesłuchania nie załamały przyszłego lekarza. Po kilku miesiącach przewieziono go do Omska, a później do Obozu Koncentracyjnego w Czelabińsku, gdzie pracował w cegielni, oraz przy rozładunku wagonów kolejowych. W obozie panował głód, a warunki pracy były skrajnie trudne⁷, co przyspieszyło podjęcie decyzji o ucieczce. O swych planach poinformował więzionego w tym samym obozie pułkownika Medwadowskiego, dowódcę Pułku Artylerii V Dywizji Syberyjskiej, do którego zwrócił się o pomoc w wydobyciu z kancelarii świadectwa maturalnego odebranego mu przy rewizji, uzyskując obietnicę wsparcia. W dniu ucieczki Czesław Gawlikowski, w trakcie wykonywania prac rozładunkowych, wykorzystując nieuwagę strażników przedostał się pod wagonami do pobliskiego lasu. Wędrując skrajem lasu, wzdłuż linii kolejowej, dotarł do śródmieścia Czelabińska do Polaka, o którym wiadomo było, że pomaga jeńcom⁸. Wywieziony poza miasto przez powstańca styczniowego⁹, z dokumentami na nazwisko Józef Maliszewski trafił do młyna, którego właścicielem, a po nacjonalizacji, kierownikiem był Polak, zesłaniec syberyjski¹⁰. Bolszewicy, odkrywszy brak jednego więźnia wysłali oddział kozacki,

¹ J. Zysnarski, *Encyklopedia Gorzowa*. Bydgoszcz 2007, s. 614; Z. Woźniewski, *Polski Almanach Medycyny na rok 1956*, Warszawa 1957, s. 82; Informacja otrzymana dzięki uprzejmości Pani Profesor Elżbiety Gawlikowskiej-Łabęckiej, córki Pana Doktora Cz. Gawlikowskiego z Archiwum Rodzinnego Czesława Gawlikowskiego [ARCz.G, Życiorys doktora Czesława Gawlikowskiego – dalej ARCz.G, Życiorys (...)].

² ARCz.G, Życiorys (...).

³ Tamże. – maturę Cz. Gawlikowski uzyskał w Petersburgu. Była to jedna z dwóch tzw. „złotych matur”. Drugą uzyskał Jan Zachwatowicz przyszły architekt i profesor na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej.

⁴ Tamże.

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże. – W obozie po ucieczce jeńca wszczęto alarm. Na poszukiwania wysłano oddział kozacki, który przeczesał las. Na szczęście Cz. Gawlikowski wybrał inną drogę, co go uratowało. O całej dramaturgii wydarzeń Cz. Gawlikowski dowiedział się już w niepodległej Polsce od generała Medwadowskiego.

⁹ Tamże.

¹⁰ Tamże.

który bezskutecznie przeszukiwał las w celu złapania zbiega¹¹. Latem 1920 r. wskutek denuncjacji Cz. Gawlikowski został aresztowany. Pomimo że w trakcie przeszukiwania młyna ukrył się w pomieszczeniach gospodarczych i mógł uniknąć aresztowania, to dobrowolnie oddał się w ręce czekistów. Wpływ na podjęcie tak trudnej i wymagającej wielkiej odwagi decyzji były obawy syna młynarza, o których poinformował Czesława Gawlikowskiego, że ojciec może zostać aresztowany w przypadku jego nieujawnienia się¹². Jak można się domyślać, czekaści aresztowali ich obu. W trakcie śledztwa Czesław Gawlikowski przyznał się nie tylko do opuszczenia obozu, ale też do przynależności do tajnej organizacji. Wyrok, jaki zapadł, był bardzo surowy: kara śmierci¹³. Dzięki podpisanej w Rydze 12 października 1920 r. Umowie o preliminaryjnym pokoju i rozejmie między Rzeczpospolitą Polską a Rosyjską Federacyjną Socjalistyczną Republiką Rad i Ukraińską Socjalistyczną Republiką Rad, która przewidywała możliwość ułaskawienia skazanych na śmierć, Czesław Gawlikowski odzyskał wolność i podjął pracę w Zarządzie Młynów. Jednakże nieustannie myślał o wyjeździe do Polski. Wraz z poznanym Polakiem o nazwisku Cichacz postanowił opuścić Rosję na podstawie fałszywych delegacji. Pretekstem wyjazdu do Leningradu miała być konieczność zakupu części do obsługi młynów¹⁴. Ryzyko tego przedsięwzięcia było duże, albowiem zawarta umowa między Polską a Rosją mogła być w każdej chwili zerwana, co groziło kolejnym aresztowaniem¹⁵. Ostatecznie obaj dotarli do Moskwy, a Cz. Gawlikowski dzięki pomocy ze strony władz polskich powrócił w stanie skrajnego wyniszczenia organizmu w lecie 1921 r. do Polski¹⁶. Zaraz po przekroczeniu granicy zarejestrował się w 82 Pułku Piechoty (jednym z trzech pułków „Syberyjskich”) stacjonującym w Brześciu nad Bugiem¹⁷. Po powrocie podjął studia prawnicze, ale w 1922 r. przeniósł się na Wydział Lekarski Uniwersytetu Warszawskiego¹⁸.

W roku 1928, po ukończeniu studiów został powołany do czynnej służby wojskowej i jako lekarz w randze porucznika został młodszym ordynatorem w I Szpitalu Okręgowym im. Marszałka Józefa Piłsudskiego¹⁹ w Warszawie (od 1 stycznia 1929 r. do 1 stycznia 1931 r.)²⁰, następnie od 15 lutego 1931 r. do 30 kwietnia 1937 r. praco-

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże; B. Prugier-Ketling, (red.), *Księga chwaty piechoty*, Warszawa 1993, Reprint wydania z 1939 r., bez strony.

¹⁸ ARCz.G, Życiorys (...).

¹⁹ Ewa Popławska-Bukała Zabytkowe Szpitale Warszawy Część II tom IV Śródmieście, Warszawa 1993/1994, http://www.szpitalnowowiejski.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid=19, godzina dostępu 17.26 w dniu 11 listopada 2014 r. – Nazwę szpital otrzymał w 1927 r. za zgodą samego Marszałka Józefa Piłsudskiego. Szpital obejmował oddział chirurgiczny 100 łóżek, wewnętrzny 200 łóżek, a także specjalistyczne pracownie: bakteriologiczną rentgenowską, przychodnię okulistyczną, Centralną Przychodnię Lekarską, Wojskowy Instytut Przyrodolecznicy, aptekę szpitalną i garnizonową.

²⁰ ZM i MRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 249, s. 114. – Życiorys doktora Czesława Gawlikowskiego, dalej Życiorys doktora (...).

Ryc. 1. Legitymacja służbowa dr. Czesława Gawlikowskiego z 1934 r.

wał jako młodszy asystent Oddziału Chirurgicznego w Szpitalu Dzieciątka Jezus przy ul. Nowogrodzkiej/Chałubińskiego²¹, gdzie odbył staż specjalizacyjny w dziedzinie chirurgii. W 1937 r. już jako kapitan został powołany na okres roku na stanowisko starszego ordynatora Oddziału Chirurgicznego X Szpitala Okręgowego w Przemyśle²². Po zwolnieniu powrócił do Warszawy na stanowisko starszego asystenta w Zakładzie Położniczo-Ginekologicznym im. św. Zofii²³. W pierwszych dniach wojny ponownie trafił do I Szpitala Okręgowego im. Marszałka Piłsudskiego w Warszawie, tym razem na stanowisko starszego ordynatora Oddziału Chirurgicznego, z którym został ewakuowany na wschód. W Chełmie Lubelskim doktor Czesław Gawlikowski został wzięty do niewoli niemieckiej²⁴.

²¹ Krótki rys dziejów Szpitala Klinicznego Dzieciątka Jezus w Warszawie, http://www.dzieciatka-jezus.pl/pliki/dzieje_Szpitala_Dzieciatka_Jezus.pdf, godzina dostępu 17.49 w dniu 11 listopada 2014 r. – Do obiektu w podanej lokalizacji placówkę przeniesiono w 1901 r. Naczelnym lekarzem został dr Józef Wszebor. Zabudowa pawilonowa była wzorowana na budynkach szpitalnych Friedichschein i Am Urbau w Berlinie i Hamburger Eppendorf w Hamburgu. Nowoczesny szpital posiadał oddziały: chirurgiczny, wewnętrzny, Instytut Położniczy, Instytut Szczeplenia Osipy i Dom Wychowawczy, kliniki uniwersyteckie: (chirurgiczne, diagnostyczne okulistyczne i terapeutyczne), z salami ćwiczeń dla studentów, medycyny. W szpitalu było 629 łóżek dla dorosłych i 98 dla dzieci.

²² ARCzG, Życiorys (...); ZM i MRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 249, s. 114. – Życiorys doktora (...).

²³ Zarys historii Szpitala św. Zofii, http://www.szpitalzelazna.pl/userfiles/image/Nowa_strona_2014/zaryshistoriiszpitalaw.zofii.pdf, godzina dostępu 16.40 w dniu 11 listopada 2014 r. – Fundatorem placówki był Leon Goldstand i Zarząd Miasta, a inicjatorem jego utworzenia dr Stanisław Zaborowski. Miejski Zakład Położniczy im. Św. Zofii przy ul. Żelaznej 88 był pierwszym szpitalem tego typu w Warszawie. Mieścił się w jednopiętrowym budynku przeznaczonym dla 36 pacjentek. Przy placówce działała także Warszawska Miejska Szkoła Położnych.

²⁴ ARCzG, Życiorys (...).

Po zwolnieniu wrócił do Warszawy. Od 1 stycznia 1940 r. do 30 czerwca 1943 r. zatrudniony był w Szpitalu Powiatowym w Pruszkowie pełniąc obowiązki dyrektora i ordynatora oddziału chirurgicznego²⁵. W międzyczasie, w 1941 roku wstąpił do Armii Krajowej przyjmując pseudonim Adam S II²⁶. W sobotę, 5 czerwca 1943 r. w kościele św. Aleksandra w Warszawie w trakcie ślubu porucznika Mieczysława Uniejewskiego, doszło do aresztowania wielu obecnych na uroczystości weselnej członków Armii Krajowej²⁷. Czesław Gawlikowski spóźnił się na ślub, a zauważywszy przed kościołem samochody gestapo, wycofał się. Wkrótce otrzymał telefoniczny rozkaz wyjazdu w celu ukrycia się do momentu otrzymania nowych instrukcji²⁸. W przeddzień narodzin syna dr Gawlikowski pozostawiwszy żonę Annę²⁹, którą poślubił w jednym z zakopiańskich kościołów w 1942 roku³⁰, wyjechał do Henrykowa, gdzie ukrywał się u sióstr Samarytanek, które prowadziły zakład dla podupadłych dziewcząt. Pobyt u sióstr możliwy był dzięki kontaktom nawiązanym podczas wcześniejszego pobytu w Pruszkowie. Wkrótce w Henrykowie pojawiła się też żona dra Gawlikowskiego z nowonarodzonym dzieckiem. Zakładem henrykowskim kierowała siostra Benigna – Stanisława Umińska, wcześniej aktorka³¹. W zakładzie przebywało wiele osób, wśród nich także Leon Schiller³², który korzystając z pomocy pensjonariuszek zakładu organizował życie teatralne. Wystawiono m.in. „Pastorałkę”³³. W dniu wybuchu Powstania Warszawskiego dr Gawlikowski otrzymał rozkaz zorganizowania w Jabłonnie zaplecza sanitarnego dla jego uczestników.

²⁵ Tamże; ZM i MRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 249, s. 115. – Życiorys doktora (...).

²⁶ ARCzG, Oświadczenie doktora Jana Mockała z 1 października 1976 r.; Zaświadczenie doktora Jana Dorożyńskiego z dnia 14 października 1976 r. – Pracę dr Czesława Gawlikowskiego w pruszkowskim szpitalu, a także Jego przystąpienie do Armii Krajowej potwierdza dr Jan Mockała, a także dr Jan Dorożyński w oświadczeniach z 1976 r.; Z. Woźniowski, *Polski Almanach Medyczny na rok 1956...*, s. 224. – Jan Mockała ur. 11 kwietnia 1898 r. w Domaniewie w powiecie bielsko podlaskim. Dyplom uzyskał 18 czerwca 18 czerwca 1929 r. w Warszawie. Był radiologiem. Kierował Pracownią Radiologiczną w Szpitalu dla Psychicznie i Nerwowo Chorych w Pruszkowie. Mieszkał w Warszawie przy ulicy Nowogrodzkiej 48; Tamże, s. 60. – Jan Adam Dorożyński ur. 19 grudnia 1899 r. w Sobowie. Dyplom uzyskał w 1928 r. we Lwowie. Pedałtra II stopnia specjalizacji. Był dyrektorem Państwowego Szpitala Klinicznego w Szczecinie przy ulicy Przybyszewskiego 8.

²⁷ ARCzG, Życiorys (...); W. Bartoszewski, *Warszawski pierścień śmierci 1939-1944*, Warszawa 1970, s. 268-269, 278; T. Strzembos, *Akcje zbrojne podziemnej Warszawy 1939-1944*, Warszawa 1983, s. 333; P. Płatek, *Obrona Hela*, „Gazeta Wyborcza”, Duży Format z 10 marca 2011 r., s. 8-9. – Sprawa kościelnej wyspy była przedmiotem wielu analiz. Śledztwo zarządził też Komendant Główny AK generał Stefan Grot-Rowecki. W jego wyniku zdrajcą został uznany Stanisław Jaster ps. „Hel” – żołnierz „KOSY”.

²⁸ ARCzG, Życiorys (...).

²⁹ Archiwum Państwowe w Suwałkach [APSuw.], Pismo Dyrektora placówki z 11 marca 2014 r. adresowane do mnie. – Anna Gawlikowska z. d. Ćwiklińska córka Józefa i Felicji ur. 17 marca 1917 r. w Warszawie.

³⁰ Informacja uzyskana od Pani Profesor E. Gawlikowskiej Łabęckiej drogą elektroniczną.

³¹ J. Cieślak, *Zapomniana „Wielkanoc”*, „Rzeczpospolita” z 2 kwietnia 2010 r., s. A 20- A 21. – Stanisława Umińska była związana z pisarzem, malarzem Janem Żywnowskim. Śmiertelnie choremu artyście na raka wątroby postanowiła Umińska ulżyć. Zastrzeliła narzeczonego w szpitalu. Proces aktorki skończył się uniewinnieniem. Po powrocie do kraju została siostrą miłosierdzia. W 1936 r. wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Samarytanek.

³² R. Kaczmarek, *Historia Polski 1914-1989*. Warszawa 2010, s. 966. – Leon Schiller, właśc. Leon Schiller de Schildenfeld [1887-1954], polski reżyser i krytyk teatralny.

³³ J. Cieślak, *Zapomniana „Wielkanoc”*, „Rzeczpospolita...” , s. A 20 – A 21.

Po upadku powstania podjął pracę w szpitalu w Legionowie pozostając w ścisłych kontaktach z Armią Krajową³⁴. Nie do końca jasne są losy Czesława Gawlikowskiego bezpośrednio po zakończeniu działań wojennych. Według niektórych źródeł, po wyzwoleniu, od kwietnia 1945 r. do maja 1946 r. ponownie piastował stanowisko dyrektora szpitala pruszkowskiego³⁵, choć z dokumentów wynika, że w 1945 r. został powołany na stanowiska dyrektora szpitala PCK w Rabce³⁶. Z kolei Andrzej Marciniak podaje, że po wojnie dr Czesław Gawlikowski pracował w Puszczykowie pod Poznaniem³⁷.

Latem 1946 r. ogłoszono konkurs na stanowisko ordynatora oddziału chirurgicznego i zarazem dyrektora szpitala w Gorzowie, zlokalizowanego przy ulicy Warszawskiej 48. O konkursie poinformowano w prasie, a także w Monitorze Polskim z dnia 25 lipca 1946 r.³⁸ Dnia 30 sierpnia 1946 r. dr Czesław Gawlikowski wystosował list do Prezydenta miasta zgłaszając swą kandydaturę na stanowiska: dyrektora szpitala i ordynatora oddziału chirurgicznego³⁹. W skład komisji konkursowej, która zebrała się 22 września 1946 r. wchodził: adwokat W. M. Zieliński – reprezentujący prezydenta, lekarz powiatowy dr Antoni Turuto⁴⁰, przedstawiciel Izby Lekarskiej z Poznania dr Szwaiber, z ramienia Rady Zakładowej dr Władysław Gnarowski⁴¹, dr Władysław Przybylski⁴² do tej pory dyrektor szpitala i przedstawiciel Miejskiej Rady Narodowej Józef Osser⁴³. Największą liczbę głosów w wyniku postępowania sądu konkursowego uzyskali: dr Stanisław Winter⁴⁴ i dr Czesław Gawlikowski. Dr Winter stawiał wygórowane żądania płacowe, zaś oczekiwania dra Gawlikowskiego były skromniejsze i to, oprócz wyższych kwalifikacji zawodowych⁴⁵ ostatecznie zadecydowało o powierze-

³⁴ ARCzG, Fragment życiorysu sporządzonego na maszynie.

³⁵ Tamże.

³⁶ ZM i MRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 249, s. 115. – Życiorys doktora (...).

³⁷ A. Marciniak, *Rozwój ochrony zdrowia w Gorzowie Wielkopolskim w latach 1945-1950*. Gorzów Wlkp. 1998, s. 46.

³⁸ Monitor Polski z dnia 25 lipca 1946 r., poz. 67, s. 6.

³⁹ ZM i MRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 249, s. 115. – Pismo dra Czesława Gawlikowskiego skierowane na ręce prezydenta miasta Gorzowa z 30 sierpnia 1946 r.

⁴⁰ Z. Woźniewski, *Polski Almanach Medyczny na rok 1956...*, s. 358. – Doktor Antoni Turuto ur. 20 sierpnia 1887 r. Dyplom uzyskał w 1921 r. w Wilnie. Był lekarzem ogólnie praktykującym, mieszkał przy ulicy KRN 24.

⁴¹ S. Konopka (red.), *Rocznik Lekarski Rzeczypospolitej Polskiej na rok 1948 zawierający spis lekarzy, lekarzy dentyistów i farmaceutów oraz wykaz najważniejszych uzdrowisk polskich*. Warszawa 1949, s. 120. – Władysław Gnarowski, ur. w 1903 r., uprawnienia uzyskał w 1930 r., lekarz ogólny, mieszkał w Gorzowie Wlkp. przy ulicy Krzywoustego 4 m 3.

⁴² J. Zysnarski, *Encyklopedia...*, s. 494. – Władysław Przybylski był lekarzem kolejowej służby zdrowia, pierwszym ordynatorem oddziału chirurgicznego i dyrektorem Szpitala Miejskiego.

⁴³ Taki skład Sądu Konkursowego podał A. Marciniak w swej pracy „Rozwój ochrony zdrowia w Gorzowie Wielkopolskim w latach 1945-1950. Gorzów Wlkp. 1998”. – Mimo poszukiwań w spisach pracowników służby zdrowia, nie udało mi się znaleźć informacji o dr Szwaiberze.

⁴⁴ Z. Woźniewski, *Polski Almanach Medyczny na rok 1956...*, s. 378. – Stanisław Winter ur. 11 sierpnia 1902 r. Dyplom uzyskał 13 marca 1926 r. w Poznaniu. Chirurg II stopień specjalizacji. W 1956 r. mieszkał w Częstochowie przy ulicy Katedralnej 4.

⁴⁵ A. Marciniak, *Rozwój...*, s. 47; ZM i MRN w Gorzowie Wlkp. sygn. 249, s. 116. – Pismo wojewody poznańskiego do pana Czesława Gawlikowskiego z 27 stycznia 1948 r.

niu mu stanowiska ordynatora oddziału chirurgicznego i dyrektora szpitala, które to stanowisko piastował do 1953 r.

Dopiero po rozpoczęciu urzędowania okazało się, jak długa jest lista problemów, przed którymi stanął nowo powołany dyrektor. Stan szpitala, po dewastacji dokonanej przez żołnierzy Armii Czerwonej był fatalny. Placówka obejmująca swym działaniem Ziemię Lubuską i przylegające powiaty województwa szczecińskiego wymagała generalnych remontów. Dzięki podjętym przez dyrektora staraniom, udało się przeprowadzić część niezbędnych prac, co umożliwiło uruchomienie dodatkowo 100 łóżek. Na początku 1947 r. zlikwidowano łóżka przeznaczone dla pacjentów psychiatrycznych, a rozszerzono oddział niemowlęcy⁴⁶. W końcu marca 1947 r. szpital posiadał 350 łóżek. W latach 1950-1955 w ramach tzw. Planu Sześcioletniego⁴⁷ przewidziano odbudowę i remont Szpitala Miejskiego, z uwzględnieniem oddziału zakaźnego w adaptowanym na ten cel budynku, w którym przed wojną mieściła się filia Instytutu Higieny Roberta Kocha w Berlinie⁴⁸. Pomimo bardzo trudnych i niesprzyjających warunków placówka, dzięki staraniom i operatywności jej dyrektora, rozwijała się. Liczba łóżek wzrastała, w zależności od źródeł, od 434 łóżek w 1950 r. do 481 w 1953 r.⁴⁹, co przekładało się bezpośrednio na możliwości leczenia. Zwiększeniu ilości łóżek nie towarzyszyła poprawa stanu sanitarnego placówki. Dramatyczną sytuację ilustruje doskonale fakt, że brakowało nawet wody zdatnej do picia. W 1951 r. po zamontowaniu pompy głębinowej do wykopanej wcześniej studni okazało się, że woda pozostaje poza wszelką klasą czystości⁵⁰. Do wymiany nadawała się cała instalacja wodno-kanalizacyjna, której stan uniemożliwiał korzystanie z toalet. Nie tylko stan infrastruktury, ale też braki kadrowe były przyczyną problemów. Niemożność pozyskania do pracy wykwalifikowanego personelu powodowała, że nie wszystkie oddziały i poradnie przyszpitalne mogły działać bez zakłóceń. W kwietniu 1948 r. z powodu wyjazdu dra Witolda Pakowskiego⁵¹ przestały działać oddział i poradnia laryngologiczna. Sytuacja była tak trudna, że w 1951 r. dyrektor zmuszony był zaangażować na oddział położniczy lekarzy wojskowych⁵², a pielęgniarki, w związku z chorobą koleżanki, musiały dyżurować przez 24 godziny⁵³. Wśród personelu pielęgniarskiego najbardziej doświadczone były siostry zakonne ze Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à

⁴⁶ Tamże, s. 49.

⁴⁷ Ustawa z dnia 21 lipca 1950 r. o 6-letnim planie rozwoju gospodarczego i budowy podstaw socjalizmu na lata 1950-1955, Dz. U. 1950, nr 37, poz. 344.

⁴⁸ APGW, ZM i MRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 457, s. 112, Protokół z sesji Miejskiej Rady Narodowej w Gorzowie Wlkp. z 21 lipca 1949 r.

⁴⁹ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 20, s. 45, Sprawozdanie z poziomu lecznictwa zamkniętego z lutego 1954 r.

⁵⁰ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 19, s. 22, Pismo dyrektora szpitala do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gorzowie Wlkp., Wydział Zdrowia z 27 września 1951 r.

⁵¹ S. Konopka (red.), „Rocznik Lekarski Rzeczypospolitej Polskiej na rok 1948...”, s. 337. – Witold Pakowski ur. 1887 r. Dyplom uzyskał w 1917 r. Lekarz laryngolog. Pracował w Szpitalu Miejskim w Gorzowie Wlkp.

⁵² APZG, KM PZPR w Gorzowie Wlkp., sygn. 24, s. 61, Posiedzenie egzekutywy Komitetu Miejskiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Gorzowie Wlkp. z 5 października 1950 r.

⁵³ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 5, Zarządzenie nr 275 z 20 listopada 1951, s. 152.

Paulo. W 1952 r. istniały wakaty na 15 etatach pielęgniarских⁵⁴, a pomimo to władze próbowały usunąć Szarytki, gdyż ich obecność w szpitalu była niezgodna z obowiązującą poprawnością polityczną. Pomimo podejmowanych wielotorowo starań dyrektora o poprawę stanu zatrudnienia, w placówce nadal nie działał oddział laryngologiczny⁵⁵, a od 1951 r. oddział oczny, który w związku z długotrwałą chorobą ordynatora⁵⁶ włączono w skład oddziału chirurgicznego⁵⁷. Problemy kadrowe dotknęły też aptekę szpitalną, dlatego dyrektor zmuszony był interweniować w Wojewódzkim Wydziale Zdrowia w Zielonej Górze, a także w Ministerstwie Zdrowia⁵⁸. Doktor Gawlikowski starał się o przydzielenie szpitalowi farmaceuty z apteki społecznej, co jednak okazało się to nieskuteczne⁵⁹. Próbuąc rozwiązać problem, na dzień 15 września 1952 r. zwołano naradę, której tematem miała być możliwość zaopatrywania szpitala w leki przez aptekę miejską. W naradzie uczestniczyli przedstawiciele dyrekcji, ordynatorzy, sekretarz Podstawowej Organizacji Partyjnej (POP), a także przedstawiciel Rady Miejskowej. W podobnym tonie przebiegała odprawa w dniu 17 września 1952 r. Zebranych poinformowano o decyzji Wydziału Zdrowia PWRN dotyczącej przekazania materiałów opatrunkowych i leków gotowych pod nadzór jednemu z lekarzy. Wszyscy zebrani solidarnie odmówili. Wobec zaistniałej sytuacji w piśmie skierowanym do Ministerstwa Zdrowia dyrektor lecznicy ponownie poprosił o zezwolenie na zawarcie umowy z farmaceutami z aptek otwartych, którzy wyrazili zgodę na pracę w aptece szpitalnej⁶⁰ i osobiście interweniował w tej sprawie w Centrali Aptek Społecznych (CAS) w Warszawie⁶¹. Niestety operatywność i starania dra Gawlikowskiego nie zostały docenione przez urzędników Wydziału Zdrowia w Zielonej Górze, którzy nakazali zwrot kosztów podróży poniesionych w związku z wyjazdem służbowym do stolicy. Decyzję uzasadnili pominięciem przez dyrektora drogi służbowej⁶². Nie tylko braki kadrowe były przyczyną występujących perturbacji. Przedmiotem troski

⁵⁴ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 20, s. 174, Protokół z pracy pielęgniarek sporządzony w dniu 6 września 1952 r. przez inspektora pielęgniarского Panią Marię Kursewicz.

⁵⁵ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 20, s. 37, Brak nazwy sprawozdania; s. 45, Sprawozdanie z poziomu lecznictwa zamkniętego.

⁵⁶ Tamże, s. 37, 45.

⁵⁷ APZG, PWRN w Zielonej Górze, sygn. 605, s. 81, Zagadnienie Miejskiego Szpitala w Gorzowie. – Sprawozdanie pochodzi z lipca 1951 r., (3-27 lipca 1951 r.).

⁵⁸ ARCzG, Pismo z 16 września 1952 r. dyrektora Szpitala Miejskiego w Gorzowie Wlkp. do Departamentu Lecznictwa Ministerstwa Zdrowia.

⁵⁹ ARCzG, Odpis pisma z 24 lipca 1952 r. wicedyrektor Szpitala Miejskiego w Gorzowie Wlkp. ds. społeczno-wychowawczych Wiery Czapskiej do Wydziału Zdrowia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze.

⁶⁰ Tamże, Apel Rady Miejskowej Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia R.P. przy Centrali Aptek Społecznych Oddział na Województwo Zielona Góra Okręg Zielona Góra do Kolegów Farmaceutów i Pracowników Aptek Społecznych m. Gorzowa Gorzów z 18 września 1952 r. w sprawie dobrowolnego zgłaszania się farmaceutów do pracy w Aptece Szpitalnej.

⁶¹ Tamże, Odpis pisma Centrali Aptek Społecznych Przedsiębiorstwo Państwowe Warszawa ul. Skierniewicka 16/20 z 25 września 1952 r. do Centrali Aptek Społecznych Oddział na woj. zielonogórskie.

⁶² Tamże, Protokół z inspekcji Szpitala Miejskiego w Gorzowie Wlkp. dokonanej przez Kierownika Wydziału Zdrowia Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze z 27 września 1952 r. (inspekcja miała miejsce dwa dni wcześniej).

dyrektora były też występujące niedobory leków i środków opatrunkowych. W celu racjonalizacji zużycia leków, szczególnie tych trudno dostępnych, dr Gawlikowski wydał m.in. specjalne zarządzenie, zgodnie z którym recepty na penicylinę miały być podpisywane przez ordynatora oddziału⁶³. W celu uzyskania bonifikaty przy zakupie penicyliny i streptomycyny, w kolejnym zarządzeniu zalecono zbiór pustych fiolek po wykorzystaniu tych antybiotyków⁶⁴. Oprócz leków i materiałów opatrunkowych brakowało narzędzi do zabiegów torakoplastycznych, pincet chirurgicznych i koche-rów⁶⁵, a także podstawowego sprzętu laboratoryjnego⁶⁶. O dramatycznej sytuacji szpitala dobitnie świadczył fakt występowania niedoborów w zakresie podstawowych środków higieny: ścierek do mycia podłóg⁶⁷, wiader, froterek⁶⁸, a także bielizny pościelowej⁶⁹ i odzieży ochronnej dla personelu⁷⁰. Kłopoty występowały też z aprowizacją, a w celu poprawy wyżywienia pacjentów placówka prowadziła własne Gospodarstwo Pomocniczo-Hodowlane, w którym uprawiano warzywa, a także hodowano trzodę chlewną.

Oprócz trudności będących skutkiem panującej w kraju sytuacji polityczno-gospodarczej dyrektor w swoich działaniach napotykał też inne problemy. Wiele do zyczenia pozostawiała dyscyplina pracy. W celu jej poprawy dr Gawlikowski wprowadził Księgi Zarządzeń⁷¹, które regulowały oczywiste zasady związane z subordynacją personelu. Zgodnie z zarządzeniami pracownicy zostali zobowiązani do punktualnego rozpoczynania dyżuru⁷² i pracy w godzinach regulaminowych⁷³, a także uzyskania zgody dyrektora lecznicy przed podjęciem dodatkowego zatrudnienia⁷⁴. Przeprowadzona w styczniu 1952 roku kontrola ministerialna wykazała, że lekarze nieregularnie podpisywali listy obecności. Ponadto, zdarzały się przypadki nie stawiania się lekarzy na dyżury. Jeszcze gorzej, co trudno sobie wyobrazić, wyglądała dyscyplina

⁶³ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 5, Zarządzenie nr 255 [bez daty], s. 142.

⁶⁴ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 7, Zarządzenie nr 115 [bez daty], s. 77. – Zarządzenie pochodzi z końca 1952.

⁶⁵ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 20, s. 230, Protokół z kontroli przeprowadzonej przez inspektorów Biura Kontroli Ministerstwa Zdrowia Dr prawa Władysława Rutkowskiego i Jerzego Izrailewskiego w Szpitalu Miejskim w Gorzowie Wielkopolskim w czasie od 14 stycznia 1952 do 22 stycznia 1952.

⁶⁶ Tamże, s. 194, Zarządzenia PMRN w Gorzowie Wlkp. po piśmie skierowanym przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze do Szpitala Miejskiego w Gorzowie Wlkp. z 29 kwietnia 1952 r. dotyczącym wniosków pokontrolnych przedstawicieli PWRN.

⁶⁷ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 15, s. 19, Protokół z zebrania pracowników oddziału dziecięcego odbytego w dniu 22 marca 1954 r. pod przewodnictwem ordynatora dr Krystyny Szynekiewicz.

⁶⁸ Tamże, s. 42, Protokół z zebrania pielęgniarek oddziałowych z 16 marca 1954 r.

⁶⁹ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 13, s. 35, Protokół z zebrania Dyrektora szpitala z personelem z 13 grudnia 1951 r.

⁷⁰ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 15, s. 44, Protokół z zebrania pielęgniarek oddziałowych z 13 września 1954 r. – Salowe wobec braku odzieży ochronnej, pracowały w fartuchach kelnerskich.

⁷¹ A. Marciniak, *Rozwój...*, s. 48.

⁷² APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 5, Zarządzenie nr 70 z 18 marca 1950 r., s. 64.

⁷³ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 13, Protokół z 29 czerwca 1951 r., s. 25.

⁷⁴ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 5, Zarządzenie nr 60 z 9 lutego 1950 r., s. 60.

pracy personelu pomocniczo-pielęgniarskiego, a także administracyjnego. Wszelkie zarządzenia dyrektora placówki z tego okresu miały charakter dyscyplinujący i zawierały informację o sankcjach grożących za niestosowanie się do wydanych zaleceń. W zarządzeniu nr 5 z 17 stycznia 1952 r. informowano pielęgniarki o grożących konsekwencjach w wypadku podawania do kuchni szpitalnej zawyżonego stanu chorych na oddziałach celem otrzymania dodatkowych porcji⁷⁵. Podobny charakter miało zarządzenie nr 99 z października tego samego roku. Zastrzeżenia budził także sposób prowadzenia dokumentacji medycznej. W 1950 r. lekarzom przyjmującym chorych do szpitala nakazano sygnowanie związanych z tym dokumentów swoimi inicjałami, aby w przyszłości móc ustalić, kto dokonał przyjęcia. Na lekarzach dyżurnych spoczywał obowiązek skrupulatnego prowadzenia ksiąg raportowych, z którego często się nie wywiązywali, a także dokumentowania każdego przypadku zgonu pacjenta, który nastąpił przed upływem 24 godzin od momentu przyjęcia chorego do szpitala i powiadomienia o tym organów śledczych⁷⁶. Podejmowane przez dyrektora próby zdyscyplinowania załogi szpitala nie przynosiły oczekiwanych rezultatów, co potwierdziła przeprowadzona w 1952 r. kontrola, która ujawniła braki dokumentacji w zakresie dotyczącym przebiegu operacji i historii chorób⁷⁷. Pomimo, że dr Czesław Gawlikowski był bardzo zaangażowany sprawy lecznicy, zarówno w zakresie poprawy infrastruktury jak i stanu zatrudnienia, podejmowane działania, ze względu na sytuację polityczno-gospodarczą nie mogły zakończyć się sukcesem.

Władze miasta szukały kozła ofiarnego, aby zrzucić na niego odpowiedzialność za istniejącą sytuację. Wybór padł oczywiście na dyrektora placówki. W dniu 24 stycznia 1953 r. odbyła się sesja PMRN, na której jednym z tematów była ocena działalności dyrektora szpitala. Pretekstem do krytyki stał się fakt odmowy przekazania stołu ortopedycznego do Zielonej Góry⁷⁸. W trakcie spotkania dr Gawlikowski, który przez pewien czas był nieobecny w szpitalu, mówił o swoim zaskoczeniu zmianami, które zaszły podczas jego nieobecności⁷⁹. Odnosząc się do pojawiających się pogłoszek o swoim zdymisjonowaniu przypomniał, że już wielokrotnie zwracał się do Prezydium z prośbą o odwołanie go ze stanowiska⁸⁰.

⁷⁵ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 7, s. 3, Zarządzenie nr 5 z 17 stycznia 1952 r.

⁷⁶ APGW, Szpital Miejski w Gorzowie Wlkp., sygn. 5, s. 70, Zarządzenie nr 81, bez daty; Zarządzenie nr 89 z 27 maja 1950 r., s. 74; Zarządzenie nr 100 z 20 czerwca 1950 r., s. 81.

⁷⁷ APGW, PMRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 1492, s. 194, Pismo skierowane do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej – Wydział Zdrowia w Gorzowie Wlkp. a dotyczące wniosków z kontroli przeprowadzonej w Szpitalu Miejskim 17 stycznia 1952 r.; Przepis 64.

⁷⁸ APGW, PMRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 277, s. 35, Protokół z sesji Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gorzowie Wielkopolskim z 24 stycznia 1953 r.; D. A. Rymar, *Gorzów Wielkopolski w latach 1945-1998. Przemiany społeczno-polityczne*. Szczecin – Gorzów Wlkp. 2005, s. 180; „Opowiem panu o zamachu na tramwaje”. Rozmowa z Zenonem Bauerem, człowiekiem, który najdłużej rządził Gorzowem. Bezpłatny Dodatek do „Gazety Wyborczej” z 30 czerwca 1997, s. 8.

⁷⁹ APZGW, KM PZPR w Gorzowie Wlkp., sygn. 33, s. 123; APGW, PMRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 277, s. 35. – Zmiany te dotyczyły podzielenia oddziału chirurgii i utworzenia z niego dwóch odrębnych oddziałów, mimo braku kadr, a także zlikwidowania izby chorych i sali opatrunkowej.

⁸⁰ APGW, PMRN w Gorzowie Wlkp., sygn. 277, s. 35, Protokół z sesji Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Gorzowie Wielkopolskim z 24 stycznia 1953 r.

W dniu 27 marca 1953 r. odbyło się posiedzenie egzekutywy KM PZPR w Gorzowie Wlkp., na którym po raz kolejny dokonano analizy pracy dyrektora. O panującym wówczas klimacie politycznym dobitnie świadczy fakt, że podstawą oceny było sprawozdanie wicedyrektora szpitala do spraw społeczno-wychowawczych Wiery Czapskiej⁸¹. Czesławowi Gawlikowskiemu zarzucono, że nie uzgadnia swych posunięć z całą dyrekcją oraz czynnikami społecznymi⁸². Uznano, że szef lecznicy nie przestrzega socjalistycznej dyscypliny pracy. Wyjeżdżając, nie informuje, dokąd się udaje, ponadto, na czas nieobecności nie wyznacza zastępcy, aczkolwiek z ksiąg zarządzeń szpitala wynikało, że zarzut był bezzasadny. Dyrektorowi zarzucono, że interesuje się tylko przebiegiem leczenia swoich hospitalizowanych znajomych. Według Wiery Czapskiej, Czesław Gawlikowski nie pracował w szpitalu z pełnym zaangażowaniem, a znacznie większy wysiłek wkładał w prowadzenie praktyki prywatnej. Zastrzeżenia dotyczyły również tego, że dr Gawlikowski nie doprowadził do wyszkolenia swego następcy, co spowodowało, że podczas jego kilkumiesięcznej nieobecności trzeba było zatrudnić chirurga z innego ośrodka. Jednak najpoważniejszym zarzutem stawianym dyrektorowi był fakt sprzyjania siostram zakonnym, wspomnianym już szarytkom⁸³. Broniąc się przed stawianymi zarzutami, dyrektor winą za stan szpitala obarczył Wydział Zdrowia PMRN, z którego strony placówka nie uzyskiwała żadnej pomocy, a także Wydział Zdrowia PWRN, który „jest nie tylko słaby, ale jest złośliwy, rabuje wszystko dla Zielonej Góry”⁸⁴. Na egzekutywie podkreślono, że przyczyną wszelkich niedociągnięć występujących w szpitalu jest przede wszystkim brak łączności z partią, co wskazywało na polityczny charakter krytyki dyrektora⁸⁵. Przedstawiona ocena była skrajnie niesprawiedliwa i krzywdząca. Pomimo niesprzyjających okoliczności związanych ze złym stanem infrastruktury, brakami zarówno leków jak i sprzętu medycznego, a także trudnościami kadrowymi szpital, dzięki operatywności i zaangażowaniu dyrektora nie tylko prowadził bieżącą działalność, ale też rozwijał się. Starania doktora Gawlikowskiego, ani jego pryncypialna postawa nie pomogły.

W dniu 8 kwietnia 1953 r. dyrektor został odwołany⁸⁶. Po odwołaniu z zajmowanego stanowiska dr Czesław Gawlikowski postanowił opuścić Gorzów Wlkp. Wybór padł na Szpital Miejski w Jeleniej Górze⁸⁷. Wskutek niekorzystnych okoliczności

⁸¹ Brak danych o tej postaci.

⁸² APZG, KM PZPR w Gorzowie Wlkp., sygn. 33, s. 131, Sprawozdanie z działalności wicedyrektora do spraw społeczno-wychowawczych na terenie Szpitala Miejskiego w Gorzowie Wlkp. za okres od 1.VI.52 r. do chwili obecnej. Pod sprawozdaniem na stronie 132 widnieje data 5 marca 1953 r.

⁸³ Tamże, s. 131

⁸⁴ Tamże, s. 124.

⁸⁵ Tamże, s. 124.

⁸⁶ APGW, Szpital Miejski, sygn. 20, s. 14. – W sprawozdaniu z działalności Szpitala za lata 1954-1955 podano informację, że dyrekcja szpitala trudniła się szabrem, a podstawą zwolnienia Cz. Gawlikowskiego był artykuł 32 rozporządzenia Prezydenta RP z 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. 1928, nr 35, poz. 323 art. 32); sygn. 7, Zarządzenie nr 26 [bez daty], s. 110.

⁸⁷ ARCzG, Pismo Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wydział Zdrowia we Wrocławiu z 2 marca 1954 r. do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej Wydział Zdrowia w Jeleniej Górze.

Wydawca:
Powiatowy Komitet
Frontu Jedności
Narodu
w Suwałkach

PRZED WYBORAMI

Jednodniówka – styczeń – 1958 r.

WYBIERAMY NOWE RADY

Dnia 2 lutego br. po raz drugi w Polsce Ludowej odbędą się wybory do rad narodowych. Od pierwszych wyborów do rad w r. 1954 zaszyły w naszym państwie głębokie zmiany. Nastąpiła demokratyzacja życia społeczno-politycznego i gospodarczego, zwiększone zostały swobody demokratyczne i prawa obywateli, masom pracującym zapewniono decydujący wpływ na losy kraju. Idee VIII Plenum KC PZPR znalazły żywy odźwięk i zrozumienie w społeczeństwie. Partia i Rząd kroczą konsekwentnie po linii wytkniętej w Październiku. Praktycznym potwierdzeniem tego jest obecna kampania wyborcza i nowa ordynacja do rad narodowych. Nowa ordynacja, ustalając na listach wyborczych liczbę kandydatów na radnych o 50% wyższą od ilości mandatów, daje praktyczną możliwość decydowania wyborcom o tym, którzy kandydaci będą wybrani na radnych. Ustala również przepisy wykonawcze o odwoływaniu radnych.

O dalszej demokratyzacji życia społeczno-politycznego świadczy także projekt nowej ustawy o rozszerzeniu kompetencji rad narodowych. Hasło – rady gospodarzem swego terenu – na mocy nowej ustawy, będzie miało pełne pokrycie w życiu praktycznym. Właśnie te nowe momenty decydują o szczególnej wadze obecnych wyborów. Do rad, które są najbardziej masową formą władzy ludowej, muszą wejść ludzie uczciwi, pełni inicjatywy i dobrzy gospodarze.

Do rad narodowych na terenie naszego powiatu zgodnie z ordynacją wyborczą, były zgłaszane listy kandydatów na radnych przez poszczególne organizacje polityczne i społeczne. Do Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Politycznych listy kandydatów zgłosiły m. in. Liga Kobiet, Związek Nauczycielstwa Polskiego, Kółka Rolnicze, Cech Rzemiosł Różnych i organizacje młodzieżowe ZMS i ZMW.

Na przeprowadzonych w całym powiecie konsultacyjnych zebraniach środowiskowych przedyskutowano kandydatów na radnych. Wyborcy zgłaszali swoje zastrzeżenia i wysuwali nowych kandydatów. Po uwzględnieniu uwag i wniosków wyborców, listy kandydatów zatwierdzone przez Komitet Powiatowy FJN zostały zarejestrowane przez Powiatową Komisję Wyborczą.

Nasza przyszła Powiatowa Rada Narodowa będzie posiadała 60 mandatów radnych, na liście kandydatów umieszczono 89 nazwisk, m. in. 8 robotników, 27 chłopów, 13 nauczycieli, 3 lekarzy, 2 inżynierów i 7 pracowników rad. Wykształcenie wyższe posiada 8 kandydatów, średnie 32 i podstawowe 49.

Do Gromadzkich Rad Narodowych kandyduje 717 obywateli, w tym: 563 chłopów, 27 robotników, i 127 pracowników umysłowych, z tego 51 nauczycieli. Należy stwierdzić, że kandydaci zarówno do powiatowej jak i do gromadzkich rad narodowych reprezentują wszystkie ważniejsze środowiska wyborców.

W dniu 2 lutego mieszkańcy naszego powiatu zdecydowali o tym, którzy z kandydatów zostaną wybrani do rad narodowych, zdecydowali, w czyje ręce złożą troskę o swoje najżywniejsze interesy. Wybory do rad są aktem o doniosłym znaczeniu, dlatego też wszyscy powinniśmy wziąć udział w głosowaniu na listę kandydatów Frontu Jedności Narodu.

LISTA

Kandydatów Frontu Jedności Narodu na radnych
Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku.
Okręg Nr 16
(obejmujący powiaty suwalski i sejneński)

1. Budziński Józef
rolnik ze wsi Ogrodniki pow. Sejny.
2. Gawlikowski Czesław
lekarz Szpitala Pow. w Suwałkach.
3. Trusiewicz Józef
I-szy sekretarz Komitetu Powiatowego
Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej,
dotychczasowy radny PRN.
4. Lotkowski Piotr
sekretarz Powiatowego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego.
5. Łojko Czesław
kierownik Wydziału Oświaty Prezydium
WRN w Białymstoku.
6. Leonczyk Jerzy
agronom w Powiatowym Zarządzie Rolnictwa w Sejnach.
7. Grabowski Romuald
nauczyciel w Filipowie, działacz ZHP,
dotychczasowy radny PRN w Suwałkach.
8. Wołukanis Wiktor
rzemieślnik, pracownik Spółdzielni Szewców w Sejnach.
9. Zdanczewicz Antoni
rolnik ze wsi Krzywółka, pow. Suwałki.
10. Moczulajtyś Piotr
rolnik, wiceprezes GS „Samopomoc
Chłopska” w Wiłajnach, pow. Suwałki.

Ryc. 2. Kandydaci na radnych – 1958 r.

dr Gawlikowski musiał zrezygnować ze swoich planów⁸⁸. Ostatecznie, decyzją Ministra Zdrowia z dnia 28 października 1954 r. został przeniesiony do Szpitala Powiatowego

⁸⁸ Tamże, Pismo Prezydium Miejskiej Rady Narodowej Wydział Zdrowia w Jeleniej Górze z 3 marca 1954 r. do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wydział Zdrowia we Wrocławiu. – Dr Gawlikowski miał zostać ordynatorem oddziału chirurgicznego w Szpitalu Miejskim w Jeleniej Górze w miejsce dra Tadeusza Rolskiego, który nie opuścił jednak Jeleniej Góry; Z. Woźniewski, *Polski Almanach Medyczny na rok 1956...*, s. 288. – Tadeusz Rolski ur. 14 stycznia 1901 r. w Złotowie. Dyplom uzyskał 23 marca 1929 r. Chirurg – specjalizacja II stopnia. Mieszkał w Jeleniej Górze przy ul. Stalina 62.

wego w Suwałkach na stanowisko ordynatora oddziału chirurgicznego⁸⁹. Stanowisko to piastował od 1 listopada 1954 r.⁹⁰, aż do przejścia na emeryturę. W Suwałkach, przy ulicy Konopnickiej zamieszkał wraz z żoną Anną, córką Elżbietą i synem Andrzejem⁹¹. Przez cały czas zabiegał u władz zwierzchnich w Białymstoku o pozyskanie środków na budowę nowego szpitala w Suwałkach. W 1958 r. został radnym Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku⁹². Był też Wojewódzkim Inspektorem do Spraw Orzecznictwa Lekarskiego i przewodniczącym Komisji Lekarskiej. W dniu 1 kwietnia 1969 r. dr Gawlikowski zamknął rozdział związany z działalnością zawodową⁹³. Ostatnie dwa lata życia spędził w Łodzi, gdzie zmarł 15 marca 1984 r.⁹⁴

Czesław Gawlikowski był patriotą, społecznikiem, ale przede wszystkim znakomitym lekarzem, który pozostał we wdzięcznej pamięci pacjentów. Jako człowiek zdolny do największych poświęceń, podjął się przeprowadzenia operacji dziecka, u którego zdiagnozowano dyfteryt. Kontakt z chorym doprowadził do zarażenia lekarza, a przebyta choroba spowodowała wystąpienie wady serca⁹⁵. W uznaniu zasług, dr Czesław Gawlikowski był wielokrotnie odznaczany m.in. Krzyżem Walecznych (za udział w wojnie 1919-20), Krzyżem Niepodległości, Medalem Pamiątkowym za udział w wojnie 1919-21, Medalem Interaliée de la Victoire, odznaką dokumentującą przynależność do byłych Wojsk Polskich we wsch. Rosji⁹⁶, Warszawskim Krzyżem Powstańczym⁹⁷. Za pracę społeczną w okresie międzywojennym został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi (w okresie, kiedy pracował w szpitalu pruszkowskim i był radnym miasta Pruszkowa), a w 1964 r. odznaką Za wzorową pracę w służbie zdrowia, Złotym Krzyżem Zasługi w 1970 r., Medalem 30-lecia PRL, a w 1975 roku, na wniosek Ministra Zdrowia, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski⁹⁸.

⁸⁹ Tamże, Pismo Ministerstwa Zdrowia z 28 października 1954 r. do Ob. dra Czesława Gawlikowskiego.

⁹⁰ Tamże, Odpis pisma Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Suwałkach Wydział Zdrowia z 3 grudnia 1954 r. do dra Czesława Gawlikowskiego.

⁹¹ APSuw, Pismo Dyrektora placówki z 11 marca 2014 r. adresowane do mnie.

⁹² Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z 15 marca 1958 r., Obwieszczenie o wynikach wyborów do rad narodowych woj. białostockiego. – s. 1, okręg wyborczy Nr 16, poz. 2 – Czesław Gawlikowski.

⁹³ Informacja uzyskana od Pani Profesor E. Gawlikowskiej-Łabęckiej drogą elektroniczną.

⁹⁴ ARCzG, Życiorys (...).

⁹⁵ Informacja otrzymana od Pani Profesor E. Gawlikowskiej-Łabęckiej drogą elektroniczną.

⁹⁶ ARCzG, Życiorys (...).

⁹⁷ Tamże, Legitymacja nr 65-83-14 K z 26 października 1983 r. o odznaczeniu lekarza Warszawskim Krzyżem Powstańczym.

⁹⁸ Tamże, Życiorys (...).

Wykaz skrótów

- ARCz.G – Archiwum Rodzinne Czesława Gawlikowskiego
- ZM i MRN – Zarząd Miasta i Miejska Rada Narodowa
- APSuw – Archiwum Państwowe w Suwałkach
- APGW – Archiwum Państwowe w Gorzowie Wlkp.
- APZGSK – Archiwum Państwowe w Zielonej Górze. Oddział Stary Kisielin
- APZGW – Archiwum Państwowe w Zielonej Górze. Oddział Wilkowo
- KM PZPR – Komitet Miejski Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
- M.P. – Monitor Polski
- PMRN – Prezydium Miejskiej Rady Narodowej
- PWRN – Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej